

Annales

Instituti

Archaeologici

XII - 2016

Godišnjak

Instituta za

arheologiju

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Boris Beck (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Asja Tonc
Marina Ugarković

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2016.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje i Zmajevac, istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2015. godine

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2015. godine

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 3B Beli Manastir – Sedmitar na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Svilaj

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive. Zaštitno istraživanje prapovijesnog i antičkog nalazišta na trasi autoceste Osijek – Beli Manastir

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Zaštitno arheološko istraživanje lokaliteta AN7B Čeminac – Vakanjac na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek 2014. i 2015. godine

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

- 40** **Katarina Botić**

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica na južnoj obilaznici grada Donjeg Miholjca 2015. godine

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prapovijesna, rimska i srednjovjekovna naselja na lokalitetu Donji Miholjac – Đanovci – zaštitna arheološka istraživanja u 2015. godini

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje and Zmajevac, research of multilayered sites in the Danube region in 2015

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Research results from Batina – Sredno site in 2015

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Rescue excavation on the AN 3B Beli Manastir – Sedmitar site on the A5 Beli Manastir – Svilaj motorway route

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive (Abandoned fields). Rescue archaeology of the Prehistoric and Antique site on the Osijek – Beli Manastir motorway route

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Rescue archaeological excavation at the AN7B Čeminac-Vakanjac site along the A5 Beli Manastir – Osijek motorway in 2014 and 2015

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

- 40** **Katarina Botić**

Rescue excavations of the site AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica on Donji Miholjac southern beltway route in 2015

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prehistoric, Roman, Late Antique and medieval settlements at the Donji Miholjac – Đanovci site – rescue archaeological excavations in 2015

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

- 63 Zorko Marković
Katarina Botić**
Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2015. godine
Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2015
- 71 Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2015. godine
Slavonski Brod, Galovo, archaeological research in 2015
- 77 Saša Kovačević**
Istraživanja infrastrukture prapovijesnih naselja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak, sezona 2015.
Research into the infrastructure of Prehistoric settlements at the Nova Bukovica – Sjenjak site, season 2015
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini
Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2015
- 86 Jadranka Boljunčić**
Rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka sa srednjovjekovnoga groblja Zvonimirovo (sjeverna Hrvatska), u kontekstu koštanoga i CT dokaza o rijetkoj infratentorialnoj – mastoidnoj trepanaciji
Research results on archaeological human remains from medieval cemetery Zvonimirovo (northern Croatia), in the context of bone and CT evidence of a rare infratentorial – mastoid trepanation
- 93 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Mario Gavranović**
Dolina – Babine grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2015. godine
Babine grede in Dolina – research of a Late Bronze Age settlement in Posavina in 2015
- 99 Tatjana Tkalčec**
Kasnosrednjovjekovni arheološki kompleks Grubišno Polje – Šuma Obrovi – probna arheološka istraživanja u 2015.
Late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi – initial archaeological excavations in 2015
- 113 Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja 2015. godine
Torčec – Cirkvišće, archaeological research of the medieval and early modern cemetery in 2015
- 117 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2015. godini
Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2015
- 122 Andreja Kudelić
Branko Mušič**
Kurilovec – Belinščica – rezultati geofizičkih istraživanja
Kurilovec – Belinščica – results of geophysical research
- 127 Tatjana Tkalčec**
Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – arheološko konzervatorski radovi na kuli u 2015.
Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological and conservation works on the keep in 2015

- 136 Asja Tonc
Mateja Hulina**
Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke
Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave
- 139 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Benčić**
Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti
Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public
- 144 Goranka Lipovac Vrklijan
Ivan Valent
Ana Konestra
Ivana Ožanić Roguljić**
Antički proizvodni keramičarski kompleks u Crikvenici – zaključna istraživanja 2015. godine
Roman pottery production complex in Crikvenica – conclusive research in 2015
- 152 Ivan Radman-Livaja
Asja Tonc**
Rezultati probnih iskopavanja na Gradini Sv. Trojice 2015. godine
Results of trial excavations on Sveta Trojica Hillfort in 2015
- 155 Kristina Turkalj
Nera Šegvić
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand**
Brač Novo Selo Bunje 2015.
Brač Novo Selo Bunje in 2015
- 160 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić**
Rimska vila u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar) – arheološka istraživanja 2015. godine
Roman villa in Soline Bay on the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) – archaeological investigation in 2015

Terenski pregledi

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji istočne obilaznice Vinkovaca

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2015. godini

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda područja Grada Našice (naselja Granice, Polubaše i Rozmajerovac) 2015. godine

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Koška 2015. godine

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Prikaz rezultata druge faze sustavnog terenskog pregleda gornje Podravine

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Rezultati terenskih pregleda na području podvelebitskog Primorja i neposrednog zaleđa

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Rezultati aktivnosti projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2015. g.: terenski pregledi, obrada arheološke građe, popularizacija znanosti

Field Surveys

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci beltway

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2015

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Results of field survey in the City of Našice area (settlements Granice, Polubaše and Rozmajerovac) in 2015

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Results of a field survey of Našice and Koška municipalities in 2015

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Results of the second phase of a systematic field survey in Upper Podravina

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Results of field survey in sub-Velebit Coast and hinterland

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Results of the „Archaeological topography of the Island of Rab“ project in 2015: field surveys, processing of archaeological finds, popularization of science

Eksperimentalna arheologija

207 **Andreja Kudelić**

Eksperiment u arheologiji – priprema i sastav lončarske smjese

Experimental Archaeology

207 **Andreja Kudelić**

Experiment in archaeology – preparation and composition of clay paste

Zračna arheologija

213 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Zračno rekognosciranje, Osječko-baranjska županija 2015. godine

Aerial archaeology

213 **Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Aerial reconnaissance, Osječko-baranjska County in 2015

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

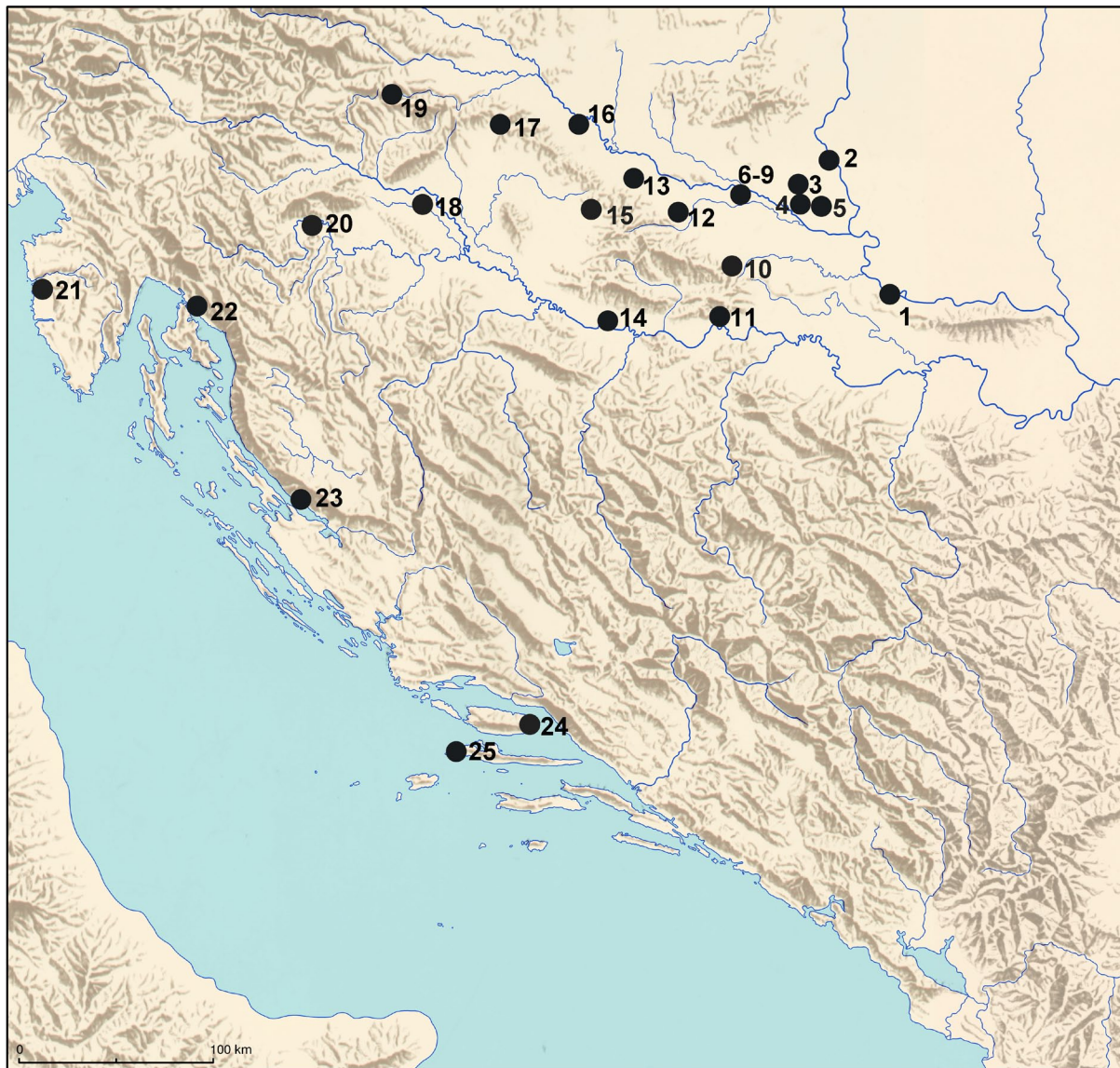
223-234

Additional scientific activity of the Institute

223-234

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Srednje polje i Zmajevac
2. Batina – Sredno
3. AN 3B Beli Manastir – Sedmitar
4. AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive
5. AN 7B Čeminac – Vakanjac
6. AN 2 Donji Miholjac – Vrancari
7. AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica
8. AN 6 Donji Miholjac – Đanovci
9. AN 7 Donji Miholjac – Panjik
10. Podgorač – Ražište
11. Slavonski Brod – Galovo
12. Nova Bukovica – Sjenjak
13. Zvonimirovo – Veliko polje
14. Dolina – Babine grede
15. Grubišno Polje – Šuma Obrovi
16. Torčec – Cirkvišće
17. Kalnik – Igrišće
18. Kurilovec – Belinščica
19. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
20. Vrlovka
21. Tar – Stancija Blek
22. Crikvenica – Igralište
23. Gradina Sv. Trojica
24. Brač – Novo Selo Bunje
25. Sveti Klement – Soline

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

Marko Dizdar
Asja Tonc

Primljeno/Received: 24. 03. 2016.
Prihvaćeno/Accepted: 31. 05. 2016.

U ožujku 2015. provedena su zaštitna istraživanja nalazišta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari na trasi obilaznice grada Donjega Miholjca koje je smješteno jugozapadno od središta grada. Istraživanjima je potvrđeno postojanje naselja iz razdoblja neolitika koje je uočeno prilikom prethodno provedenoga terenskog pregleda. Vrlo su zanimljivi istraženi infrastrukturni objekti koji se mogu pripisati karakterističnom tipu tzv. duge kuće.

Ključne riječi: Donji Miholjac, neolitik, starčevačka kultura, sopotska kultura, kultura linearnotrakaste keramike, naselje, duge kuće

Keywords: Donji Miholjac, Neolithic, Starčevo culture, Sopot culture, Linear Pottery culture, settlement, long houses

U ožujku 2015. godine Institut za arheologiju proveo je zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari koje se nalazi na trasi južne obilaznice grada Donjega Miholjca u Osječko-baranjskoj županiji.¹ Nalazište je smješteno oko 1,4 km jugozapadno od središta Donjega Miholjca, u smjeru Ivanova (sl. 1). Samo je nalazište danas presječeno makadamskim putem koji koriste lokalni poljoprivrednici. Postojanje nalazišta na položaju Vrancari utvrđeno je terenskim pregledom trase južne obilaznice u rujnu 2008. koje je proveo Institut za arheologiju. Prikupljeni ulomci pripisani su razdoblju neolitika (Minichreiter 2009: 131). Na području toponima Vrancari tijekom 2010. istražena su tri položaja na trasi plinovoda Dravaszerdahely – Donji Miholjac. Nalazišta su datirana u srednji vijek, odnosno srednje brončano i mlađe željezno doba (Maurin 2010: 22–23).

Nakon strojnog skidanja humusnoga sloja, uočene su zapune objekata ukopane u zdravnični sloj. Zdravica je pretežno svijetlosmeđe do sivosmeđe boje, tvrda i ilovasta, a na mjestima svijetložuta s bijelim lesnim koncentrijama (tzv. lesne lutkice). Istraženi objekti predstavljaju kanale, rupe od stupova i manje jame. Prva koncentracija objekata utvrđena je na zapadnom dijelu nalazišta, no uglavnom je riječ o pliće ukopanim jamama manje veličine i rupama za stupove, pretežno sa sitnim ulomcima keramike u zapuni. Koncentracija objekata povećava se prema istoku, s prekidom objekata između zapadne i istočne skupine izuzev nekoliko rupa od stupova. Objekti na istočnom dijelu su grupirani te se tumače kao ostaci nadzemnih stambe-

nih objekata. Uglavnom je riječ o manjim jamama i rupama od stupova, zatim o pet kanala orijentacije SI-JZ te jednoj većoj jami nepravilnoga oblika.

Upravo su spomenuti kanali najzanimljiviji objekti istraženi ovom prilikom. Kanal SJ 54 prvi je istražen u nizu od pet paralelnih kanala, jednake orijentacije (S-J s blagim otklonom prema SI), ali na nepravilnoj međusobnoj udaljenosti. Južni kraj kanala nalazi se unutar trase, dok sjeverni rub ulazi pod profil te se nastavlja izvan istraživane površine. Širina je 1,00–1,50 m, a dužina oko 15 m. Dubina dna je neujednačena, od dubljega južnog kraja dno se blago uzdiže prema sjeveru, ali na nekoliko razina odvojenih stepeničastim povišenjem. Slično su oblikovani drugi kanali, prema zapadu redom – SJ 83/84, 93/94, 99/100 i 107/108. Kanali SJ 83/84 i 93/94 paralelni su i kraći te zatvaraju površinu koja se može odrediti kao jedan objekt. Između tih dvaju kanala, u ravnini njihovih završetaka, nalaze se dvije ovalne izdužene jame, SJ 85/86 na jugu i SJ 113/114 na sjeveru. Paralelne su, orijentacije otprilike I-Z, dakle okomite na kanale. Za sve se navedene ukope može pretpostaviti da čine dio istoga objekta kvadratnog tlocrta. Ostali su kanali duži, pri čemu se SJ 107/108 nastavlja pod sjeverni profil te je iskopan samo manji dio (sl. 2). Posljednji je najslabiji upravo kanalu SJ 54, s neujednačenom dubinom dna i nepravilnim oblikom, dok je SJ 99/100 iste orijentacije, ali nešto plići, ravnijeg dna, s manje materijala. U zapunama se, analogno drugim objektima, našlo dosta ulomaka keramike (lonci, manje plitice, pitosi) te cijepane litike.

Može se, dakle, izdvojiti kompleks objekata kojega čine navedeni paralelni te karakteristikama vrlo slični kanali označeni ukopima SJ 84 i 94, vrlo vjerojatno zajedno s manjim ovalnim jamama između njih, moguće i stupovima u neposrednoj blizini

¹ Voditelj istraživanja bio je dr. sc. Marko Dizdar, a zamjenice voditelja dr. sc. Daria Ložnjak Dizdar i dr. sc. Asja Tonc. Istraživanja su bila financirana od strane naručitelja, Hrvatskih cesta d.o.o.

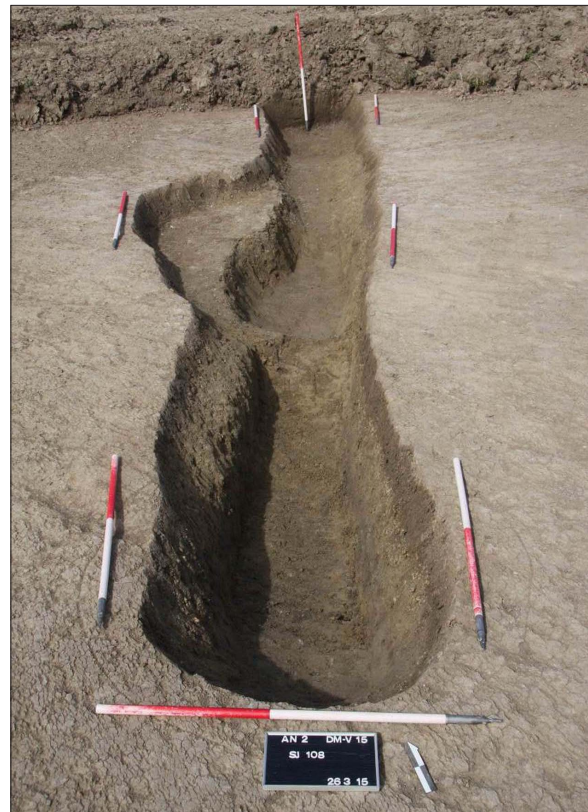

Sl. 1 Položaj lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari (modificirano prema Google Maps).

Fig. 1 Position of AN 2 Donji Miholjac - Vrancari site (modified according to Google Maps).

kanala SJ 94 (sl. 3). Riječ je o ostacima nadzemnoga objekta, otprilike dimenzija 11 x 11,5 m. Preostali ukopi kanala, samo djelomično zahvaćeni istraživanom dionicom trase obilaznice, po preliminarnom pregledu keramike prilikom iskopa djeluju istovremeno i može se također pretpostaviti da je riječ o dijelu konstrukcije većega nadzemnog objekta. Naime, vrlo slični objekti datirani u razdoblje neolitika tj. sopotske kulture istraženi su na lokalitetu Kruševica-Njivice kod Slavonskog Šamca (Miklik-Lozok 2005; 2006; 2014). Pronađene su četiri kuće pravokutnoga tlocrta, dimenzija oko 12 x 6 m i orijentacije S-J. Duge neolitičke nadzemne kuće pravokutnoga ili trapezoidnog tlocrta dolaze u brojnim varijantama, sa supstrukcijom od niza stupova ili različitih kombinacija stupova i kanala za temelje (Hodder 1990: 102–105, 120–121, Sl. 5–6). S obzirom na uobičajene dimenzije ovakvih kuća, kanali pronađeni u Vrancarima mogli bi predstavljati tek segmente čitavog, mnogo većeg objekta. Čitavo naselje svakako se prostiralo izvan istražene površine zahvata, a postojanje stambenih objekata ovakvog tipa ukazuje na njegovu kompleksnost.

Pokretna građa najvećim dijelom pripada kategoriji keramike, a brojni su i nalazi litike od kojih se ističu polirane sjekire. Od cijepane litike zanimljiva je koncentracija vrlo sitnih ulomaka, od kojih dio s okorinom, u relativno plitkoj jami tamnosive zapune (SJ 79/80) što bi moglo upućivati na mjesto primarne obrade kamene jezgre. Keramika je uglavnom konzistentnih karakteristika u istraženim objektima i datira se u razdoblje neolitika. Preliminarnim pregledom nalaza iz jame SJ 43/44 (sl. 4) uočeni su ulomci koji se mogu pripisati starčevačkoj, ali najvjerojatnije i sopotskoj kulturi. No keramika iz kanala koji se pripisuju stambenim objektima nadzemnog tipa svojim karak-

Sl. 2 Kanal SJ 108, pogled s juga (snimila: A. Tonc).

Fig. 2 Canal SU 108, view from the south (photo: A. Tonc).

Sl. 3 Pogled s jugoistoka na objekt kojeg zatvaraju kanali SJ 84 s desne (istočne) i SJ 94 s lijeve (zapadne) strane (snimila: A. Tonc).

Fig. 3 View from the southeast at the object enclosed by canals SU 84 on the right (east) side and SU 94 on the left (west) side (photo: A. Tonc).

Sl. 4 Pogled s istoka na jamu SJ 44 (snimila: A. Tonc).

Fig. 4 View from the east on pit SU 44 (photo: A. Tonc).

teristikama – velika količina krupnih primjesa i faktura, oblici, ukrasi² – odgovara ranoj linearnotrakastoj keramici. Time bi se nalazište kod Donjeg Miholjca smjestilo na jugoistočnu periferiju rasprostiranja tzv. zapadnog kruga linearnotrakaste keramike, kao svojevrсни prirodni nastavak njene pojave na prostoru Transdanubije (opširnije v. Težak-Gregl 2014: 33–36; Bánffy, Oross 2009; 2010).

Istraživanjem oko 5.000 m² nalazišta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari na trasi južne obilaznice grada Donjeg Miholjca dobiveni su značajni rezultati. Naime, istraženost ovog prostora općenito je slaba te su, uz rezultate drugih nalazišta istraženih na trasi, ovim putem dobiveni značajni prilozi poznavanju arheološke topografije Donje Podravine, u prvom redu za razdoblje neolitika. Dosadašnjim istraživanjima na širem području Donjega Miholjca zabilježeno je naselje sopotske kulture na položaju Golinci-Selište južno od Donjega Miholjca, uz tok rijeke Karašice (Čataj, Janeš 2013: 161–177). Lokalitet je datiran u ranu fazu sopotske kulture (kraj 6. tisućljeća pr. Kr.). Može se pripisati Ražište tipu sopotske kulture (Marković 2012: 59–60). Iako se na temelju položaja isprva pretpostavljalo da se naselje na lokalitetu Vrancari također može pripisati navedenom tipu sopotske kulture pregled keramičke građe pokazao je znatno odudaranje od uobičajenih karakteristika keramike tog tipa, čime se takvo tumačenje mora odbaciti. Postojanje dugih nadzemnih kuća ostaje tako nezabilježeno u stambenoj arhitekturi na naseljima pripisanim tipu Ražište (Marković 1985; Balen, Čataj 2014: 66). Također, ovakve su kuće još uvijek rijetko zabilježene na prostoru kontinentalne Hrvatske što odgovara i njihovoj atribuciji do sada nezabilježenoj pojavi kulture linearnotrakaste keramike na ovim prostorima. Naime, zapadnom krugu linearnotrakaste keramike do sada su se pripisivali jedino nalazi korenovske kulture, a zanimljivo je da joj se pripisuju isključivo ukopani stambeni objekti po čemu odudara od uobičajene stambene arhitekture kultura linearnotrakaste keramike (Težak-Gregl 2014: 36–39). S druge strane, nadzemni objekti tipa dugih kuća zabilježeni na položaju Vrancara dodatno upućuju na transdanubijske utjecaje i podudaraju se u interpretaciji s karakteristikama keramičkog repertoara.

Smještaj lokaliteta u blizini Drave kao važnog komunikacijskog pravca, ali i blizina Baranje, time i otvorenost utjecajima iz Podunavlja, ukazuje na potencijal ovog područja za daljnja razmatranja o mogućim utjecajima koji su oblikovali neolitičke kulture na ovim prostorima.

Literatura

- Bánffy, E., Oross, K. 2009, Entwicklung und Dynamik der Linearbandkeramik in Transdanubien, in: Zeeb-Lanz, A. (ed.), *Krisen – Kulturwandel – Kontinuitäten. Beiträge der internationalen Tagung in Hersheim bei Landau (Pfalz) vom 14.-17.06.2007*. Internationale Archäologie: Arbeitsgemeinschaft, Symposium, Tagung, Kongress Band 10, Rahden/Westf., 219–240.
- Bánffy, E., Oross, K. 2010, The earliest and earlier phase of the LBK in Transdanubia, in: Gronenborn, D., Petrasch, J. (eds.), *Die neolithisierung Mitteleuropas. Internationale Tagung, Mainz 24. bis 26. Juni 2005*, RGZM Tagungen Band 4, Mainz, 255–272.
- Balen, J., Čataj, L. 2014, Sopotska kultura, in: Balen, J., Hršak, T., Šošić Klindžić, R. (eds.), *Darovi zemlje: neolitik između Save, Drave i Dunava (drugi dio: kataloške jedinice)*, Zagreb-Osijek, 59–73.
- Bojčić, Z. 1984, Pregled istraživanja i rasprostranjenosti ranosrednjovjekovnih arheoloških nalaza u istočnoj Slavoniji i Baranji, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, sv. 9, Zagreb, 211–222.
- Čataj, L., Janeš, A. 2013, Golinci-Selište. Naselje iz prapovijesti i srednjeg vijeka, in: J. Višnjić (ed.), *Nove arheološke spoznaje o donjoj Podravini. Zaštitna arheološka istraživanja na magistralnom plinovodu Donji Miholjac – Slobodnica*, Zagreb, 159–220.
- Dizdar, M. 2011, Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca, *Annales Instituti Archaeologici*, vol. VII, 20–22.
- Dizdar, M., Ložnjak Dizdar, D. 2009, Terenski pregled dijela trase magistralnog plinovoda Donji Miholjac-Slobodnica u Osječko-baranjskoj županiji, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. V, 134–138.
- Hodder, I. 1990, *The Domestication of Europe. Structure and contingency in Neolithic societies*, Oxford.
- Maurin, D. 2010, Donji Miholjac – Vrancari 2 (AN 6); Donji Miholjac – Vrancari 3 (AN 7). *Hrvatski arheološki godišnjak*, 7, 22–23.
- Marković, Z. 2012, Novija razmatranja o nekim aspektima sopotske kulture u sjevernoj Hrvatskoj, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 29, 57–70.
- Miklik-Lozok, L. 2005, Kruševica-Njivice, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 1/2004, Zagreb, 37–39.
- Miklik-Lozok, L. 2006, Kruševica-Njivice, *Hrvatski arheološki godišnjak*, 2/2005, Zagreb, 51–53.
- Miklik-Lozok, L. 2014, Kruševica-Njivice, in: J. Balen, T. Hršak, R. Šošić Klindžić (eds.), *Darovi zemlje: neolitik između Save, Drave i Dunava (drugi dio: kataloške jedinice)*, Zagreb-Osijek, 55–56.
- Minichreiter, K. 2009, Arheološki lokaliteti na trasi južne obilaznice grada Donjeg Miholjca i južne obilaznice Kutine, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. V, 130–133.
- Težak-Gregl, T. 2014, Kultura linearnotrakaste keramike, in: Balen, J., Hršak, T., Šošić Klindžić, R. (eds.), *Darovi zemlje: neolitik između Save, Drave i Dunava*, Zagreb-Osijek, 29–39.
- Višnjić, J. (ed.) 2013, *Nove arheološke spoznaje o donjoj Podravini. Zaštitna arheološka istraživanja na magistralnom plinovodu Donji Miholjac – Slobodnica*, Zagreb.

Summary

The Institute of Archaeology carried out rescue archaeological excavations in March 2015 at AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site, along the Donji Miholjac south beltway route. The structures in the east section of the site stand out the most, interpreted as remains of overground residential structures. These are mostly smaller pits and postholes, five canals in the NE-SW direction, uneven in depth and with irregular edges, and a larger pit of irregular shape. A complex measuring approximately 11 x 11.5 m stands out, with parallel and rather similar canals (SU 84 and 94), together with smaller, oval pits in between, and possibly even including postholes in the immediate vicinity. The remaining similar canal pits, only partially excavated, can also be interpreted as parts of an overground structure. These are likely only segments of an entire and much larger structure, that is, a Neolithic long house with a rectangular layout. Even though pottery fragments from one pit could be attributed to Starčevo or perhaps Sopot culture, the features of pottery from the canals attributed to the overground residential structures correspond to early Linear Pottery. Therefore, the site near Donji Miholjac would belong to the southeastern periphery of the so-called Western Linear Pottery Circle, as a sort of natural continuation of its distribution pattern in the Transdanubian area.

2 Preliminarni pregled keramičke građe učinili su kolege dr. Zorko Marković i Katarina Botić iz Instituta za arheologiju, kojima se ovom prilikom najljepše zahvaljujemo za pomoć u determinaciji materijala.